

[Finansministeren.]

med, at dette overskud bliver godt 3½ milliard kr. — et meget stort tal, der skal sammenlignes med knap 3½ milliard kr. i sidste finansår, 1970-71, og med kun 50 mill. kr. i det foregående. Skønnene for næste år, altså 1972-73, peger på et overskud på drifts-, anlægs- og udgiftsbudgettet på godt 3 milliarder kr., altså en reduktion af størrelsesordenen ½ milliard kr. Det er vigtigt, at denne lille lempelse afspejler ikke blot en langsommere vækst i de samlede statsindtægter, men også en dæmpet vækst i statens udgifter og dermed en neddæmpning af den efterspørgselsvirkning, der udgår direkte fra statens udgiftsdispositioner.

Om kasseoverskuddet, der indtager en alt for stor plads i den politiske diskussion, skal jeg kun sige, at det fra 1971-72 til 1972-73 skønnes at ville bevæge sig på samme måde som overskuddet på drifts-, anlægs- og udlånsbudgettet, men jeg vil ikke afvise, at der i de to finansår kan ske kortvarige udsving i rytmen i indbetalinger og udbetalinger, som kan ændre dette billede. Sådanne kortfristede likviditetsudsving, der bl. a. afspejler sig i statskassens mellemværende med Nationalbanken, er uden betydning for den konjunkturpolitiske vurdering af statsbudgettet.

Når de omtalte forskydninger på statsbudgettet sammenholdes med de forventede virkninger af indgrebene over for kommunerne, må man nå frem til det resultat, at der fortsat vil blive ført en stram finanspolitik, men i modsætning til tidligere er stramningen især opnået ved indgreb på udgiftssiden og ikke ved at dreje en ekstra omgang på skatteskruen.

Det vil fortsat være nødvendigt, at finanspolitikken suppleres med en stram pengepolitik, både for at holde den indre efterspørgsel i ave og af hensyn til den direkte sammenhæng mellem pengepolitikken og valutapolitikken.

Vedrørende lovforslaget om ændring af sømandsbeskatningen skal jeg henvise til de udførlige bemærkninger og blot tilføje, at jeg på grundlag af en drøftelse med de søfarendes organisationer snarest agter at fremkomme med et ændringsforslag om forhøjelse af det særlige sømandsfradrag.

Jeg skal herefter anbefale lovforslagene til folketingets velvillige behandling.

Formanden: Eksemplarer af de nu fremsatte lovforslag vil blive omdelt.

Skriftlig redegørelse af finansministeren.

Redegørelse vedrørende standarden af offentlige serviceydelser.

I. Indledning.

1. Den økonomiske udvikling i Danmark er i disse år præget af stærk vækst. En vækst, som har skabt grundlag for en enestående stigning i den almindelige velstand, men som samtidig har forstærket balanceproblemerne på andre områder. Det gælder først og fremmest betalingerne til udlandet. En væsentlig årsag til den samfundsøkonomiske uligevægt er den stærke stigning i de offentlige udgifter. Som også påpeget i perspektivplanredegørelsen er en bedre tilrettelæggelse og styring af de offentlige udgifter derfor et centralt led i bestræbelserne på at genoprette den samfundsøkonomiske balance. Nærværende redegørelse vedrørende fastsættelsen af standarden af de offentlige ydelser er et led i bestræbelserne på en forbedring af udgiftsplanlægningen.

2. Omkring en tredjedel af de offentlige udgifter, der i 1971-72 anslås at ville udgøre op mod 55 mia. kr., vedrører indkomstoversførsler, bl. a. de sociale pensioner, og disse udgifter er i det væsentlige fastlagt gennem lovgivningen.

To tredjedele af de offentlige udgifter går til køb af varer og tjenester, der stilles til rådighed for befolkningen i form af undervisning, sygehusbehandling, sociale serviceydelser, veje osv. Det er en del af disse offentlige udgifter, der omhandles her.

Omkring halvdelen af de offentlige udgifter til køb af varer og tjenester eller ca. en tredjedel af de samlede offentlige udgifter omfattes af statens budgetteringsrammer og personalelofter. Det gælder f. eks. udgifter til højere uddannelse, retsvæsen, forsvar og motorveje. Systemet med flerårige budgetteringsrammer og personalelofter blev indført for få år siden og har medvirket til en betydelig forbedring af statens udgiftsplanlægning og udgiftskontrol for disse områder. Den sidste tredjedel af de offentlige udgifter vedrører derimod områder, hvor det offentliges ressourceforbrug fastlægges i en langt mere kompliceret

[Finansministeren.]

og uigennemsigtig proces. Her er tale om et kompliceret samspil, hvori folketinget og de kommunale myndigheder nok er de vigtigste led, men hvori også indgår et større antal selvejende institutioner, og hvori de offentligt ansatte og deres organisationer øver indflydelse både i kraft af deres specialviden og deres interesser i, at det pågældende område ekspanderer. Det karakteristiske for disse udgiftsområder, der bl. a. omfatter folkeskoler, folkebiblioteker, almindelige sygehuse, daginstitutioner og plejehjem, er en fortsat kæde af standardforbedringer, som der kun indirekte og efterfølgende gives politisk tilslutning til. Der tænkes herved ikke så meget på de standardforbedringer, der følger af investeringsudgifter, som normalt vil være baseret på politiske beslutninger. Udgiftsmæssigt er det driften og især lønudgifterne, der er afgørende. Personalemæssigt viser standardforbedringerne sig bl. a. ved et stigende antal ansatte pr. elev eller pr. patient, kortere arbejdstid og forbedrede arbejdsvilkår.

3. Det er på denne baggrund, finansministeriet har foretaget en gennemgang af styringsproblemerne vedrørende fastsættelsen af standarden for en række offentlige serviceydelser. Navnlig er søgt belyst de forhold, der er bestemmende for standardfastsættelsen, herunder om denne sker gennem mere eller mindre centralt bestemte normer eller blot er en afspejling af de almindelige udviklingstendenser.

Undersøgelsen er foretaget i nært samarbejde med de pågældende departementer og styrelser; den dækker de mere tungtvejende områder, hvor staten, amtskommune, kommuner eller selvejende institutioner stiller ydelser til rådighed for befolkningen. Det drejer sig især om de kommunale serviceydelser og da navnlig på de områder, hvor det statslige finansieringsbidrag spiller en betydelig rolle, og hvor der centralt pålægges kommunerne at udføre bestemte aktiviteter i et givet omfang eller af en given standard.

4. Kommunernes interesse for standardproblemet er blevet markeret på flere måder. Senest og stærkest ved årsmødet i Kommunernes Landsforening den 11. juni d. å. I

den i forbindelse med årsmødet udsendt publikation „Kommunerne og samfundsplanlægningen“ fremhæves, at amtsrådenes og kommunalbestyrelsernes beslutninger og planlægning på de fleste områder er bundet af centralt fastsatte standarder og normer, men at fastsættelsen af disse sker uden tværgående samordning af de økonomiske og arbejdsmæssige konsekvenser, og at systemet derfor i sig selv virker oppustende på den offentlige aktivitet.

Under regeringens forhandlinger med kommunerne om et skatteloft har kommunerne da også givet tilsagn om bistand ved undersøgelsen, og finansministeriet har modtaget et værdifuldt baggrundsmateriale med informationer og synspunkter fra såvel de kommunale organisationer som en række kommuner. Man har gjort brug af dette materiale, men synspunkterne i denne redegørelse står for finansministeriets regning.

5. Denne redegørelse omfatter hovedsagelig problemerne, for så vidt angår daginstitutioner, plejehjem, folkeskoler og folkebiblioteker, og nævner kort problemstillingen vedrørende sygehuse og indretning af sikringsrum.

Der er tale om en foreløbig redegørelse, idet det er regeringens hensigt at lade foretage en systematisk gennemgang af spørgsmålene vedrørende standardfastsættelsen på de forskellige områder. En mere dybtgående omlægning af styringsprocesserne vil dog kræve lovændringer på de forskellige områder og vil gribe ind i overvejelse vedrørende ændring af byrdefordelingen og opgavefordelingen mellem staten, amterne og kommunerne. I nærværende redegørelse for forholdene på nogle af de største udgiftsområder er hovedvægten lagt på at belyse muligheden for ændringer, som kan ske uden lovændring.

II. Daginstitutioner,

1. Økonomi og personale:

Udgifterne til anlæg af daginstitutioner, dvs. vuggestuer, børnehaver, fritidshjem m. m., anslås for 1971-72 til ca. 110 mill. kr. Heri indgår statens tilskud, der ydes til hver enkelt institution efter individuel behandling i centraladministrationen med i alt ca. 7 mill. kr.; kommunernes andel er ca. 10 mill. kr. Resten af beløbet er stats- eller

[Finansministeren.]

kommunegaranterede prioritetslån samt institutionernes egne midler. Statsgarantiordningen er dog nu under afvikling.

De samlede driftsudgifter, hvori også indgår forrentning og afdrag på lån samt udgifter til formidling af privat dagpleje, er i finansloven for 1971-72 anslået til 855 mill. kr. Heraf yder staten en refusion på ca. 365 mill. kr., kommunerne yder ca. 300 mill. kr., og forældrene betaler ca. 190 mill. kr., dvs. godt 22 pct. Statsrefusionen ydes efter en central godkendelse af institutionen, idet den årlige udbetaling kræver en årlig godkendelse af hver enkelt institutions budget.

Lov om børne og ungdomsforsorg foreskriver godkendelse af de bygningsmæssige rammer for institutionen og bemyndiger ministeren til at fastsætte regler for godkendelse af enkeltinstitutionernes personalenormering m. m.

Det samlede personale ansat i daginstitutioner skønnedes i 1970 at være ca. 13.500.

2. Gældende regler:

A. Normer.

De gældende regler vedrørende lokaler er indeholdt i socialministeriets vejledning om projektering af daginstitutioner. Denne vejledning, der kræves overholdt, er overordentlig detaljeret, idet den ikke blot indeholder angivelser af, hvilke rum institutionen skal bestå af, og hvor store visse af rummene skal være, men også ned til mindste detalje, hvorledes rummene skal indrettes, og hvilke installationer og inventartyper der skal være i de enkelte rum. Typisk er således nærmere forskrifter om badekar, wc kummer, vaskekummer, håndvaske, pusleborde o. lign. I boligministeriets cirkulære af 17. februar 1971 om offentlig støtte (lånegaranti fra stat og kommune) til sociale og kulturelle institutioner er der fastsat maksimalgrænser for bygningernes størrelse.

Personalenormeringen i institutionerne hviler på en fast praksis i socialstyrelsen, børne- og ungdomsforsorgen (tidligere direktoratet for børne- og ungdomsforsorgen).

B. Godkendelsesprocedurer.

Godkendelse af byggeri:

Efter aftale med socialministeriet blev den behandling af projekter til børne- og

ungdomsforsorgens daginstitutioner, der hidtil havde ligget i boligministeriet, pr. 1. april 1971 lagt ud til kommunerne, og boligministeriet ophørte med at yde statsgaranti til disse projekter; bygherrerne er herefter henvist til at søge ren kommunegaranti efter boliglovens § 43.

Godkendelse af en daginstitution foregår således dels hos kommunen, dels hos socialstyrelsen, børne- og ungdomsforsorgen.

1) Skitseprojekt: Ansøgning om godkendelse af skitseprojekt fremsendes til kommunalbestyrelsen i den kommune, hvor institutionen agtes opført. Kommunen gennemgår projektet med henblik på de byplanmæssige og de økonomiske forhold og videresender herefter sagen til børne- og ungdomsforsorgen med kommunalbestyrelsens udtalelse om de angivne forhold samt om, hvorvidt eventuel ansøgning om kommunegaranti kan forventes imødekommet.

Når socialstyrelsen har gennemgået projektet, underretter den kommunalbestyrelsen om, på hvilke vilkår godkendelse i henhold til lov om børne- og ungdomsforsorg kan meddeles; således at kommunalbestyrelsen herefter kan meddele bygherren, at projektet m. v. kan godkendes.

2) Totalprojekt: Ansøgning om godkendelse af totalprojekt indsendes til kommunen.

Kommunalbestyrelsen gennemgår sagen og meddeler herefter på socialministeriets vegne, hvorvidt totalprojektet kan godkendes i henhold til lov om børne- og ungdomsforsorg.

3) Endelig ansøgning: Når priserne foreligger, indsendes endelig ansøgning ligeledes til kommunalbestyrelsen, der tager stilling til, om priserne kan godkendes, og meddeler et eventuelt tilsagn om kommunegaranti.

Øvrige godkendelser:

Ud over den bygningsmæssige godkendelse foretager socialstyrelsen, børne- og ungdomsforsorgen, også forhåndsgodkendelse af:

Institutionens bestyrelse, leder og vedtægt.

Personalestyrrelsen i institutionen (normeringen).

Ansættelse af enkeltpersoner i normerede stillinger.

[Finansministeren.]

Lånoptagelsen ved oprettelsen af institutionen (finansministeriets rentekonsulent høres).

Formidling af privat dagpleje.

3. Forenklinger:

A. Normer.

Socialministeriet har påbegyndt udarbejdelsen af en ændret vejledning, hvorefter den tekniske og sundhedsmæssige del af godkendelsen af daginstitutioner helt overlades til de kommunale myndigheder, således at alle detailkrav udelades og der alene fastsættes generelle normer, der sikrer den pædagogiske standard. Det gælder for eksempel:

1. Arealstørrelsen pr. barn.
2. Legepladsers indretning.
3. Grupperum.
4. Hvilepladser.

Arbejdet med en ændret vejledning, der vil blive forelagt det i børneforsorgslovens § 7 omhandlede pædagogiske nævn, søges fremskyndet.

Der vil blive udsendt generelle normeringsplaner for personalestørrelsen i de forskellige institutioner.

B. Godkendelsesprocedurer.

a. Godkendelsesproceduren i forbindelse med anerkendelsen af nye daginstitutioner ændres nu således, at den centrale godkendelse af *projektet* sker på grundlag af en erklæring fra den kommunale myndighed om, at institutionen i det væsentlige opfylder de krav, der må stilles.

Denne erklæring indsendes samtidig med indstillingen om godkendelse af institutionens bestyrelse, leder og vedtægt. Godkendelsen behøver først at ske, umiddelbart før institutionen træder i funktion, og indgår som et led i børne- og ungdomsforsorgen.

Denne forenkling vil formelt ske ved en ændring af boligministeriets cirkulære af 17. februar 1971.

Herudover må der fra socialministeriet udsendes et cirkulære om nyordningen, hvori optages bestemmelser om de indberetninger m.v., der er nødvendige af statistiske grunde.

b. Beføjelsen til at *normere* personale ved den enkelte *kommunale* institution overdrages til kommunen i overensstemmelse med generelle normeringsplaner, der fastsættes af socialministeriet.

De kommunale myndigheder påser, at de almindelige ansættelsesvilkår er opfyldt, og der bliver herefter ikke tale om, at enkelte *ansættelser* skal forelægges socialstyrelsen til godkendelse.

Lønberregning, anvisning og udbetaling overføres ligeledes til de kommunale myndigheder. Af statistiske, budget- og revisionsmæssige grunde opretholdes en indberetningspligt til socialstyrelsen.

Med hensyn til *selvejende* institutioner følges samme retningslinjer vedrørende *normering* af personale, dvs. at de kommunale myndigheder skal godkende konkrete normeringer for de selvejende institutioner. *Ansættelsen* af enkeltpersoner skal fortsat godkendes i socialstyrelsen, børne- og ungdomsforsorgen, men socialministeriet er indstillet på, efter forhandling med de berørte organisationer, at søge gennemført en forenklet procedure.

Det bør overvejes, om det indebærer fordele at overføre lønberregning, anvisning og udbetaling til kommunerne; dette forudsætter nærmere forhandling med kommunerne og edb-centralerne. Der bliver også her tale om indberetningspligt til socialstyrelsen af statistiske grunde.

Nyordningen må fastsættes gennem udsendelse af generelle retningslinjer af socialministeriet.

c. For *forsøgsinstitutioner* anser socialministeriet det for påkrævet at opretholde den hidtidige procedure såvel med hensyn til etablering som personalenormering.

d. Ved socialstyrelsens *godkendelse af lån-optagelse*, der er et krav efter børne- og ungdomsforsorgslovens § 70, er der for de *kommunale* institutioner tale om en dobbelt godkendelse, idet lånoptagelsen skal godkendes både af de kommunale tilsynsmyndigheder og socialstyrelsen, der oversender sagen til høring hos finansministeriets rentekonsulent. Denne del af långodkendelsen kan efter finansministeriets opfattelse forenkles, således at den overlades til de kommunale tilsynsmyndigheder; den i loven krævede godkendelse finder således alene sted på grundlag af tilsynets godkendelse.

e. Godkendelsen af *formidling af dagpleje* overtages af kommunerne efter tilsvarende retningslinjer som for daginstitutioner i øvrigt.

[Finansministeren.]

4. *Overvejelser om lovændringer:*

De foran omtalte forenklinger må betragtes som en overgangsløsning, idet det må forudses, at de nuværende procentrefusioner til institutionerne vil blive søgt omlagt for eksempel til tilskud til kommunerne efter objektive kriterier eller bloktilskud. Dette vil kræve ændring af lov om børne- og ungdomsforsorg. Først herefter kan enhver central godkendelse ophæves. Kommunerne vil da selv kunne godkende institutionerne i overensstemmelse med nødvendige minimalkrav. Visse krav vil muligvis blive indarbejdet i landsbyggeloven.

En lovændring vil resultere i, at området falder ind under bestemmelserne i lov om styrelse af sociale og visse sundhedsmæssige anliggender, hvorved amtskommunen skal godkende skitseprojekter for institutionerne. Dette forhold vil også blive taget i betragtning, når styrelseslovens § 12 om amtskommunens godkendelse skal sættes i kraft.

III. *Plejehjem.*

1. *Økonomi og personale:*

Plejehjemsrådets økonomiske betydning kan illustreres ved følgende tal, hentet fra de kommunale budgetter 1971-72: Nybyggeri ca. 250 mill. kr., refusionsberettigede drifts- og kapitaludgifter ca. 1.100 mill. kr., statsrefusion ca. 765 mill. kr. og rentesikring godt 20 mill. kr.

Det skønnes, at der i 1970 var beskæftiget ca. 18.000 personer i plejehjem. Der er i de senere år sket en stærk stigning i personale-tallet, hvilket skyldes såvel et stigende antal institutioner som et stigende personaleforbrug pr. patient. Det kan således anføres, at et moderne plejehjem til 60 patienter i dag kræver et samlet personale svarende til ca. 60 heltidsansatte, mens man for få år siden anså et personale svarende til ca. 40 heltidsansatte for fuldt ud tilstrækkeligt til i enhver henseende at tage sig af de 60 plejepatienter. I perspektivplanredegørelsen er der ud fra et forsigtigt skøn regnet med 80 ansatte pr. 100 patienter.

2. *Gældende regler:*

A. *Normer.*

I loven om omsorg for invalide- og folkepensionister er der krav om, at planer om oprettelse og ændring af alderdoms- og pleje-

hjem skal godkendes af socialministeriet. Med basis i samme lov kan socialministeriet også gribe regulerende ind på en række andre punkter på plejehjemsområdet. Socialministeriets godkendelse er en forudsætning for ydelsen af 75 pct.s statsrefusion af både drifts- og kapitaludgifter. Normalt ønskes også statsgaranti og/eller rentesikring, hvilket kræver godkendelse af boligministeriet.

Kravene til plejehjemsbyggeriet er i det væsentlige indeholdt i den af boligministeriet i november 1967 udsendte *vejledning* vedrørende projektering af plejehjem. Herudover er der fastsat visse krav i boligministeriets *cirkulære* om rentesikring m. v. af 17. februar 1971. Kravene er resultat af et samarbejde mellem socialministeriet, boligministeriet, sundhedsstyrelsen og arbejds-tilsynet.

Den overvejende del af vejledningens krav er bindende minimalkrav. Dette gælder bl. a. de detaljerede krav vedrørende rummernes størrelse, udformning og udstyr. Således skal beboelsesrummene indrettes til enkeltpersoner, og til hvert beboelsesrum skal indrettes eget forrum med fornøden garderobeplads, og fra forrummet skal være adgang til beboernes private toiletrum. Der skal indrettes lokaler til ergoterapi (beskæftigelses-terapi) for alle beboerne. Blandt de lægelige og sociale sagkyndige er der delte meninger om de konkrete kravets berettigelse. Man kan også være i tvivl om, om der er taget de fornødne økonomiske hensyn ved alle kravenes udformning.

Vejledningens minimalkrav er suppleret med det i cirkulæret indeholdte maksimalkrav, hvorefter det samlede bruttoetageareal pr. plejehjemsbeboer inkl. eventuelle personaleboliger ikke må overstige 70 m².

Ud over disse centralt fastsatte normer kan der til det enkelte plejehjemsbyggeri stilles krav af kommunen, amtsrådet og amtslægten.

Der findes *ingen* bestemmelser om personalenormeringen i plejehjemmene.

B. *Godkendelsesprocedure.*

1) Skitseprojekt: Skitseprojektet indsendes til kommunalbestyrelsen, der bl. a. undersøger byplanmæssige forhold, tager stilling til regaranti og videregivesender sagen til amtsrådet.

Amtsrådet indhenter en udtalelse fra

[Finansministeren.]

amtslæggen om bl. a. projektets formåls-tjenlighed. Amdsrådet videregiver sagen til boligministeriet med en udtalelse om bl. a. behovet for plejehjem i området.

Boligministeriet foretager en kritisk gennemgang af projektet ud fra en økonomisk og teknisk synsvinkel, indhenter en udtalelse fra sundhedsstyrelsen og meddeler godkendelse på egne og socialministeriets vegne.

2) Totalprojekt: Totalprojektet indsendes til kommunen, der efter bl. a. at have påset, at krævede ændringer er gennemført, videregiver det til boligministeriet. Boligministeriet godkender og meddeler godkendelse også på socialministeriets vegne.

3) Endelig ansøgning: Når priserne foreligger, indsendes ansøgning om endelig godkendelse til kommunalbestyrelsen. Kommunalbestyrelsen godkender, tager stilling til regaranti og videregiver til boligministeriet, der behandler og giver tilsagn om statsstøtte.

3. Forenklinger:**A. Normer.**

Socialministeriet har nedsat en arbejdsgruppe med det formål at erstatte de nuværende ret detaljerede bestemmelser med enkelte generelle krav vedrørende areal- og rumstørrelser, sanitære installationer og udformning med henblik på at sikre en plejehjemsstandard på linje med standarden inden for det almindelige boligbyggeri. I tilslutning til kravene agtes udarbejdet en vejledning til brug for de projekterende.

Efter finansministeriets opfattelse er der grundlag for en gennemgribende forenkling af normerne, således at det stort set overlades til lokale myndigheder at afgøre, hvilken standard plejehjemmene skal have. En sådan decentralisering fører over til spørgsmålet om ændrede refusionsregler, jfr. nedenfor.

B. Godkendelsesprocedure.

Vedrørende plejehjem vil der nu blive etableret en midlertidig ordning, så den

tekniske og økonomiske behandling fremtidig lægges ud til kommunerne. Som grundlag for refusion efter omsorgsloven samt statsgaranti og rentesikring efter boligloven afgiver kommunen erklæring om, at de fastsatte normer er lagt til grund ved udarbejdelsen af det pågældende plejehjemsprojekt.

Kommunens afgivelse af en erklæring om normernes overholdelse skulle være tilstrækkelig til at sikre projektets godkendelse som refusionsberettiget i henhold til omsorgsloven. Det bliver således unødvendigt at indsende projektet til socialministeriet til godkendelse.

På lignende måde skulle kommunens erklæring være tilstrækkelig til i princippet at godkende projektet til støtte i henhold til boligloven — statsgaranti og/eller rentesikring. Boligministeriets støtte må herefter gøres afhængig af, at anskaffelsestallet ikke overstiger nærmere fastsatte maksimumsbeløb, f. eks. pr. m² eller pr. plejehjemsplads for de forskellige geografiske områder (hovedstad, provinsbyer, landdistrikter).

Der kan herefter kun ydes statsgaranti og rentesikring i forhold til en anskaffelsestallet svarende til de fastsatte maksimumsbeløb.

I boligloven er fastsat visse rammer for de årlige bevillinger af statsgaranti og rentesikring. Efter den nuværende praksis ydes statsstøtten efter en prioritetsorden aftalt med socialministeriet. Det forudsættes, at dette system vil kunne opretholdes, selv om den skitserede ordning gennemføres.

Endvidere vil ordningen medføre, at sundhedsstyrelsen kobles ud af plejehjems-godkendelsen.

Det må afklares, hvorledes overgangssagerne skal placeres i forhold til en eventuel nyordning. En række mindre tekniske problemer overvejes i øjeblikket i socialministeriet og boligministeriet. Det gælder det tidspunkt i det konkrete byggeprojekt, hvor kommuneerklæringen skal indsendes, det gælder de oplysninger, som skal bruges ved prioriteringen inden for rentesikringsrammen, og det gælder de oplysninger, som

[Finansministeren.]
socialministeriet skal bruge til statistiske formål.

4. Overvejelser om lovændringer:

Disse forenklinger er en overgangsløsning, idet det må forudses, at de nuværende procenttilskud til kommunerne vil blive søgt omlagt f. eks. til tilskud efter objektive kriterier eller bloktilskud.

Boligministeriet overvejer problemerne om en eventuel ophævelse af ordningen med rentesikring og statsgaranti for lån. Ophævelsen af rentesikringen medfører ikke en tilsvarende merudgift for plejehjemmene, idet 3/4 af den renteudgift, som rentesikringen ville have dækket, vil — efter de nugældende refusionsregler i omsorgsloven — blive dækket af statens refusion. Rentesikringens bortfald vil således kun i ret begrænset omfang belaste plejehjemmenes (kommunernes) økonomi. Først efter disse ændringer kan enhver central godkendelse ophæves.

En ophævelse af den centrale godkendelse vil medføre, at plejehjemsområdet falder ind under bestemmelserne i lov om styrelse af sociale og visse sundhedsmæssige anlæg, hvorved amtskommunen skal godkende skitseprojekter for institutionerne.

IV. Folkeskolen.

(1) Folkeskolebyggeri.

1. Økonomi:

Udgifterne til nybyggeri inden for folkeskoleområdet udgjorde i 1970-71 op mod 1 mia. kr. Statstilskud til folkeskolebyggeri blev afskaffet i 1970, og samtlige byggeudgifter finansieres således nu over de kommunale budgetter.

2. Gældende regler:

I løbet af de sidste 2-3 år er størstedelen af undervisningsministeriets tidligere omfattende regulering af det kommunale folkeskolebyggeri blevet afviklet. Der føres således ikke længere kontrol med det samlede skolebyggeris omfang. Ligeledes skal kommunerne ikke som tidligere indsende skitseprojekter til godkendelse i undervisningsministeriet, og udtalelser fra faginspektorerne om faglokalerne skal ikke længere indhentes.

Ud over en række kompetenceregler inde-

holder skolelovene ingen direkte bestemmelser om det kommunale skolebyggeris omfang og standard. Men skolelovene forudsætter dog, at kommunerne tilvejebringer de nødvendige skolelokaler til gennemførelse af den lovbestemte folkeskoleundervisning.

Undervisningsministeren kan med hjemmel i skoleloven regulere det kommunale skolebyggeri ud fra pædagogiske, økonomiske og planlægningsmæssige hensyn. Denne centraladministrative regulering kommer til udtryk i krav om 1) igangsættelsestilladelser, 2) overholdelse af visse standardforskrifter samt 3) om udarbejdelse af udbygningsplaner.

Igangsættelsestilladelser: Det kommunale skolebyggeris omfang har i en årrække været reguleret gennem en centralt fastsat investeringsramme (byggekvote) for påbegyndelse af nyt byggeri. Denne konjunkturpolitiske styring er gradvis afviklet sidst i 1960'erne, men der kræves alligevel fortsat en igangsættelsestilladelse fra undervisningsministeriet, før et skolebyggeri kan påbegyndes, jfr. undervisningsministeriets bekendtgørelse nr. 157 1971 om regulering af folkeskolebyggeri.

Undervisningsministeriet agter at afvikle denne ordning, så snart kommuner og amtskommuner har udarbejdet udbygningsplaner for skolevæsenet.

Standardforskrifter: I undervisningsministeriets cirkulære af 16. juni 1938 er der fastsat en række detaljerede standarder og normer for det kommunale skolebyggeri. Cirkulæret blev oprindeligt udsendt for at forbedre især landsbyskolernes standard. Som eksempel på sådanne normer kan man nævne bestemmelser om klassestørrelsen, antal m² gulvareal pr. elev, vinduernes størrelse, loftshøjden, vægfarven, belysningen og opvarmningen. Der findes talrige tilsvarende bestemmelser i det pågældende cirkulære.

Cirkulæret fastsætter endvidere, at skolerne skal have visse faglokaler eller adgang til sådanne i andre skoler (f. eks. skolebibliotek med læsestue, håndarbejdslokale, naturhistorielokale, kemi- og fysiklokale og sanglokale samt eventuelt geografilokale). Der er dog hos kommunerne nu en tendens til at indrette yderligere faglokaler som f. eks. specialundervisningslokaler, formningslokaler, maskinskrivningslokaler, sproglokaler, værkstedlokaler.

[Finansministeren.]

Standardfastsættelsen må i det væsentlige kunne overlades til kommunerne, således at alene regler af væsentlig pædagogisk og sikkerhedsmæssig betydning fastsættes centralt.

Folkeskolens byggeudvalg, hvori Kommunernes Landsforening og Amtsrådsforeningen er repræsenteret, har for nylig udsendt en publikation „Vejledende lokaleprogrammer for folkeskoler“, hvori man gennem lokaleoversigter med tilhørende timebelægningstabeller kan medvirke til at begrænse faglokalebyggeriet.

Udbygningsplaner: Ifølge den i 1970 vedtagne skolestyrelseslov påhviler det amtsrådene at udarbejde en udbygningsplan for amtets skolevæsen. Der skal nu for første gang i tilknytning til den enkelte kommunes flerårige drifts- og anlægsbudget opstilles en 5 års plan over de forventede investeringer med angivelse af omfanget af de byggearbejder, som påregnes gennemført i perioden. For de følgende to 5 års perioder skal der blot opstilles et skøn over, hvilke byggearbejder der må forventes gennemført i hver af disse perioder. Udbygningsplanen skal godkendes af undervisningsministeriet, og det vil i denne forbindelse være naturligt at foretage en generel økonomisk vurdering af de bygningsmæssige såvel som de pædagogiske normer for folkeskolen.

(2) Folkeskolens driftsudgifter.

1. Udgifternes omfang:

Omtalen af folkeskolens driftsudgifter og normer og standarder for folkeskoleundervisningen i det følgende refererer alene til forholdene i den kommunale folkeskole uden for København, idet bestemmelserne for såvel de private skoler som for de kommunale skoler i hovedstaden afviger en del herfra.

Folkeskolens driftsudgifter 1970-71 (beregnete tal):

	Stat	Kommune	I alt
	mill. kr.		
1. Lærerløn:			
Klasseundervisning	803	536	1.339
Valgfrie fag	25	16	41
Deletimer	50	34	84
Supplerende specialundervisning	49	33	82
Anden deling og samlæs-			

ning	13	9	22
Timereduktion direkte			
afledt af undervisningen	40	27	67
Anden timereduktion			
med refusion	79	53	132
Reduktion uden refusion		30	30
Lærerløn i alt	1.059	738	1.797
2. Fast ejendom og inventar (inkl. afskrivning og forrentning)		692	692
3. Undervisningsmidler inkl. biblioteksanskaffelser	10	160	170
4. Øvrige udgifter (administration, stipendier, befording m.v.)	20	226	246
Driftsudgifter i alt	1.089	1.816	2.905

Anm.: Oversigten indeholder ikke udgifter til rent amtskommunale foranstaltninger, skolelægeordning og visse tilskud til læreres videreuddannelse. — De anførte udgifter til undervisning ud over klasseundervisning er merudgifter (ikke totaludgifter), dvs. de merudgifter, den pågældende undervisning medfører, fordi den ikke gennemføres som almindelig klasseundervisning.

Elevtallet i 1970-71 androg godt 600.000 og den gennemsnitlige elevudgift således omkring 4.800 kr.

Statens refusion til kommunernes lærerlønudgifter udgør 60 pct. For andre driftsudgifter end lærerlønudgifter betaler kommunerne selv næsten hele udgiften.

2. Gældende regler:

A. Normer.

De vigtigste standarder og normer vedrørende folkeskolens drift er fastlagt i folkeskoleloven (lovbekendtgørelse nr. 300 af 12. juni 1970), i en række tilfælde uddybet og præciseret med cirkulærebestemmelser og udarbejdede betænkninger. Normerne er ofte af mere vejledende karakter, men opfattes antageligt af mange kommunale skolemyndigheder som ret bindende.

Om undervisningens omfang og indhold angiver loven, hvilke klassetrin kommunerne er forpligtet til at oprette, skoleårets længde og den ugentlige undervisningstid, samt hvilke fag der er obligatoriske for hvert klassetrin. Fagenes indhold og udstrækning

[Finansministeren.]

er vejledende uddybet med en midlertidig normaltimeplan og betænkningerne nr. 250/1960 og 297/1961 („Den blå betænkning“). En del ugentlige timer er især i 8.-10. klasse afsat til undervisning i frivillige fag fordelt efter elevernes egne ønsker og normalt med en opdeling af grundklassernes elever i hold af varierende størrelse. Mere specielt kan desuden nævnes, at begynderundervisningen i fagene dansk, regning og fremmedsprog i et vist omfang kan eller skal foregå således, at klassen deles i to hold med hver sin lærer.

Disse krav og vejledende bestemmelser har medvirket til den ret udbredte opfattelse, at driften af folkeskolen, herunder specielt lærerlønudgifterne, er løvbundne udgifter, hvis størrelse ikke i noget væsentligt omfang kan påvirkes af de kommunale skolemyndigheder.

Udviklingen i klassekvotienten.

Klassetrin	1964-65	1967-68	1969-70	1970-71
1.-7. klasse	22,6	21,5	21,0	20,7
8.-10. -	18,6	18,3	17,4	17,1
1.-3. real	20,5	20,5	20,3	19,7
Ikke fuldt årgangsdelte skoler		14,3	14,0	13,9

En sådan opfattelse forekommer ikke ganske korrekt. De faktiske klasse- og holdkvotienter viser, at der er meget store muligheder for variation af lærerforbruget ved en ændring af disse kvotienter, som i de senere år har vist en generel tendens til at falde ganske væsentligt, jfr. ovenstående oversigt. Klasserne forekommer i en del tilfælde endog meget små; for eksempel havde i 1970-71 omkring 7.000 klasser ud af i alt 31.000 en klassekvotient på 16 elever og derunder, heraf godt 1.500 klasser med en kvotient på 12 elever og derunder. Også et meget betydeligt antal hold i valgfri fag gennemføres med meget lave kvotienter; den senest foreliggende statistik fra 1968-69 viser således at 9.000 ud af i alt 27.000 hold havde under 10 elever, heraf 2.700 hold 6 elever og derunder.

En årsag til de lave klasse- og holdkvotienter er, ud over geografiske faktorer, nok en stærk interesse hos både lærere og forældre for forholdsvis lave hold- og klasse-

kvotienter. Også det betydelige lærerløn-tilskud fra staten spiller antagelig en vis rolle.

De gældende lærerrationeringsbestemmelser, der er indført ved cirkulære af 5. marts 1962 i henhold til lovbestemmelser og senere lempet flere gange, fastsætter for den enkelte skole et maksimalt antal lærerstillinge. Til- delingen af stillinger på den enkelte skole er gjort afhængig af klassetallet og dets for- deling på undervisningstrin, men da hensigten med disse bestemmelser er at sikre en nogen- lunde ligelig geografisk fordeling af lærer- kræfterne, lægges der ikke herved noget loft over forbruget af løntimer. Bestemmelserne sætter således ikke en effektiv bremse på nedgangen i klasse- og holdkvotienter.

I forbindelse med udarbejdelsen af ret- ningslinier for udbygningsplanerne for skole- byggeriet har man fra undervisningsmini- steriets side imidlertid bl. a. henstillet, at der for nye skoler bør være et rimeligt elev- grundlag, hvilket for 8.-10. årgang vil sige ikke under 70 elever pr. årgang svarende til 3 klasserækker, for at man kan være i stand til at præstere et rimeligt udbud af valgfri fag.

Bestemmende for de samlede lærerløn- udgifter er endelig de gældende regler om lærer aflønning og pligtige timetal i lønning- og klassificeringsloven (lov nr. 291 af 11. juni 1969) og i en række cirkulærebstem- melser. Omkostningerne ved den timeredu- ction, som direkte er afledt af undervisningen, i 1970-71 at udgøre 67 mill. kr., heraf omkring 50 mill. kr. som retterreduktion i 8.-10. klasse og 1.-3. realklasse, mens resten vedrører undervisning i håndgerning, spe- cialundervisning og hjemme- og sygehus- undervisning. Anden timerreduktion, hvortil staten yder refusion, er skønsmæssigt fordelt i nedenstående oversigt.

Refusionsberettigede udgifter til timeredu- ction, der ikke direkte er afledt af undervis- ningen:	mill. kr.
Administrativ reduktion	62
Skolepsykologer	5
Skolebiblioteksarbejde	25
Skolekonsulenter	4
Fælleslærerrådsformand	1
Aldersreduktion	12½
Videreuddannelse	18
Anden reduktion	4½
I alt	132

[Finansministeren.]

Kommunerne er ikke forpligtet til at yde reduktion i forbindelse med lærernes videreuddannelse, men i øvrigt kan enten staten eller kommunerne i forbindelse med lærernes videreuddannelse yde støtte på anden måde, f. eks. ved fri vikar og ved stipendier, dagpenge og hjælp til dobbelt husførelse m.v. For skolebiblioteksarbejdet kan kommunerne efter vejledende retningslinier i cirkulære af 8. april 1967 yde honorar for den del af arbejdet, der ikke betales via reduktion.

Kommunerne yder ud over de her omtalte reduktioner et beløb (omkring 30 mill. kr. i alt) for særlige funktioner såsom gårdinspektion, tilsyn med samlinger etc., som fastsættes efter individuelle aftaler mellem kommunalbestyrelsen og den stedlige lærerkreds.

For andre udgifter end lærerlønudgifter vedrører de vigtigste krav, der pålægger kommunerne udgifter, befordringsordninger for skoleelever (folkeskolelovens § 50) og stipendier til 7.-9. årgang (lov om uddannelsesstøtte af 4. juni 1970 § 14).

B. Godkendelsesprocedurer m.v.

I forhold til tidligere har styrelsesloven (lov nr. 44 af 9. februar 1970) især medført en udvidelse af amtsrådenes godkendelses- og tilsynsbeføjelser samtidig med, at der i en række tilfælde ikke mere skal indhentes central godkendelse.

Undervisningsministeriet skal ifølge folkeskoleloven i en række henseender godkende undervisningens faglige indhold og tilrettelæggelse. Det gælder især, hvor dette afviger fra det normale, f. eks. ved optagelse af fag på undervisningsplanen, der ikke er angivet i folkeskoleloven, forsøgsundervisning og integrering af undervisningen i de nuværende realklasser med 8.-10. klassernes undervisning. Desuden skal undervisningsministeriet godkende retningslinier for udarbejdelsen af udbygningsplaner, og også selve udbygningsplanen skal derefter godkendes i undervisningsministeriet.

(3) Ændringer af normer og standarder for folkeskolen.

For folkeskolebyggeriet vil kravet om centrale igangsættelsestilladelser blive afviklet. Byggecirkulæret fra 1938 er i stor udstrækning forældet og vil blive ændret på

grundlag af et forslag fra folkeskolens byggeudvalg, således at det i alt væsentligt overlades til kommunerne at vælge standarden for det fremtidige skolebyggeri.

De meget store besparelser vil dog næppe kunne opnås på byggebudgetterne. Derimod skulle der være muligheder på driftsbudgetterne, hvor ikke mindst standarden vedrørende klassestørrelser (elevtal pr. lærer), antal klassetimer og antal lærertimer vil være af stor betydning.

Det er vanskeligt på nuværende tidspunkt at nå frem til en mere præcis angivelse af behovet for ændringer af nuværende standarder og eventuel indførelse af nye standarder, fordi der pågår forhandlinger om en omfattende strukturændring af folkeskolen — overgang til en 9-årig enhedsskole med mulighed for valg af fag på forskellige niveauer for de ældste klassetrin. Forslag til nye læseplaner er netop lagt frem til debat.

Mere generelt kan fremhæves, at meget tyder på, at nedsættelsen af refusionsprocenten for lærerlønudgifterne fra 85 til 60 ikke har givet et tilstrækkeligt incitament for kommunerne til at foretage en nøje afvejning af de pædagogiske hensyn over for de økonomiske, ligesom refusionsgrundlaget giver en skævhed i prioriteringen af forbruget af folkeskolelærere og andre ressourceforbrug.

V. Folkebiblioteker.**1. Økonomi og personale:**

Bibliotekernes samlede driftsudgifter udgjorde i 1970-71 300 mill. kr., statens driftstilskud næsten 100 mill. kr.; heraf vedrørte ca. 1/5 — eller henholdsvis ca. 60 mill. og ca. 20 mill. kr. — skolebibliotekerne. Endvidere kommer hertil ca. 20 mill. kr. i løn til skolebibliotekarere, hvoraf staten betaler ca. 12 mill. kr. som lærerlønrefusion.

Staten yder driftstilskud på 40 pct. af driftsudgifterne indtil 275.000 kr. og på 27 pct. af driftsudgifterne ud over dette beløb. (Skolebibliotekarernes timereduktion refunderes dog af staten som lærerløn, dvs. med 60 pct.).

Det samlede personale i folkebibliotekerne udgør henimod 3.000.

2. Gældende regler:

Loven om folkebiblioteker m.v. vedrører både folkebiblioteker og skolebiblioteker.

[Finansministeren.]

Ifølge loven er hver kommune forpligtet til at opretholde et folkebibliotek med afdelinger for såvel børn som voksne. I kommuner med over 5.000 indbyggere skal der etableres heltidsbibliotek, hvis leder skal være faguddannet bibliotekar. Ved alle skoler i folkeskolen skal det tilstræbes, at der oprettes et skolebibliotek.

Lovens bestemmelser er suppleret med en række yderst detaljerede regler i bekendtgørelser og cirkulærer. Disse regler giver således retningslinier om bogbestandens størrelse og tilvækst, kassation m. m., om åbningstider samt om, at alle planer for nye bibliotekslokaler skal forelægges for bibliotekstilsynet.

Som eksempel på disse meget detaljerede regler kan nævnes, at bogbestanden for voksne i heltidsbiblioteker i kommuner med f. eks. 5.000-10.000 indbyggere bør forøges med 500 titler om året og mindst i alt 24 bind pr. 100 voksne indbyggere, jfr. bekendtgørelse nr. 368 af 24. oktober 1966 om vejledende retningslinier for bogbestand og tilvækst i folkebiblioteker § 4. Om den samlede bogbestand for voksne fastslås det i § 7 i den samme bekendtgørelse, at den f. eks. i en kommune med 10.000 indbyggere bør udgøre 15.000 bind.

De i eksemplerne nævnte regler er kun vejledende, men opfattes nok i mange tilfælde af kommunerne som bindende. Disse regler er som hovedregel overopfyldt af kommunerne.

Et eksempel på bindende normer er reglerne om åbningstider, som for de almindelige folkebibliotekers vedkommende findes i § 28 i bekendtgørelse nr. 169 af 13. maj 1965 om folkebiblioteker. Det fastslås heri, at åbningstiderne skal være faste og skal lægges således, at der også tages hensyn til lånere, der kun kan komme om aftenen. Herudover fastsættes det f. eks., at der i heltidsbiblioteker i kommuner med indtil 10.000 indbyggere skal være åbent mindst 20 timer pr. uge med mindst 5 åbningdage pr. uge.

I kommuner med over 20.000 indbyggere skal biblioteket holde åbent alle hverdage fra kl. 10 til 20. I tiden 1. maj-31. august kan dog lukkes kl. 19. Lørdage hele året kan lukkes tidligere.

Disse åbningstider er ifølge bekendtgørelsen at betragte som et minimum og må forøges, hvor virkeområdet karakter eller benyttelsen gør det påkrævet. I en lang række tilfælde giver bibliotekstilsynet dog dispensation, da der ikke er mulighed for at fremskaffe det fornødne personale.

3. Forenklinger:

Efter finansministeriets opfattelse kan man gøre forelæggelse for bibliotekstilsynet af alle planer for nye bibliotekslokaler frivillig for kommunerne, således at tilsynet kun virker rådgivende. I forbindelse hermed kan ordningen med igangsættelsestilladelser ligeledes ophæves.

Reglerne om bestand, tilvækst, kassation m.v. i såvel voksenafdelinger som børneafdelinger i både heltids- og deltidsbiblioteker må i lyset af den stedfundne udvikling forekomme overflødig. Tilsvarende gælder påbuddet om åbningstider, som må kunne overlades til det lokale initiativ.

For så vidt angår børnebogsbestanden, er der dog et koordinationsproblem i forhold til undervisningsministeriets vejledning om skolebiblioteker i folkeskolen.

Det beror på kulturministerens afgørelse at ændre disse regler, der ikke er fastsat i loven.

4. Overvejelser vedrørende lovændringer:

Den nuværende bibliotekslov udløber i foråret 1972, og der skal derfor fremsættes nyt lovforslag i folketingsåret 1971-72. Ved forhandlingerne med de kommunale organisationer om et skatteloft for 1972-73 har regeringen givet tilsagn om, at den forestående revision af loven om folkebiblioteker og lovforslag om skolebiblioteker gennemføres således, at der ikke herved påføres kommunerne merudgifter i 1972-73.

Sekretariatet for regeringens byrdefordelingsudvalg i samarbejde med de kommunale organisationer og de interesserede ministerier overvejer mulighederne for en omlægning af refusionerne med henblik på de nye tilskudsprincipper ikrafttræden 1. april 1973. Går man herved over til et generelt tilskud efter objektive kriterier som erstatning for refusionsordningen medfører det,

[Finansministeren.]

at kommunerne overtager det fulde økonomiske ansvar på biblioteksområdet. Samtidig kan der ske en arbejdsmæssig forenkling, idet såvel kommunerne som staten spares for en del unødigt administration. Endvidere vil den videre udvikling på biblioteksområdet blive koordineret på lige fod med de øvrige kommunale opgaver. Den interesse, man fra statens side har i, at kommunerne stiller en mindsteydelse til rådighed for borgerne, vil kunne tilgodeses ved, at der gives visse almene forskrifter gennem biblioteksloven.

I forbindelse med lovændringen vil det være rimeligt at ophæve den gældende lovs bestemmelser om, at kommuner med over 5.000 indbyggere er forpligtet til at oprette heltidsbibliotek. Denne bestemmelse kan alligevel ikke overholdes på grund af bibliotekarmangelen. De problemer vedrørende bibliotekaruddannelsens indhold og omfang, der hænger sammen hermed, skal ikke udbyes her.

VI. Indretning af sikringsrum.

Et udvalg under indenrigsministeriet arbejder i øjeblikket med et udkast til revision af de gældende bestemmelser om sikringsrum i lov nr. 253 af 27. maj 1950 om bygningsmæssige civilforsvarsforanstaltninger. Udvalget påregner at afgive betænkning inden for forholdsvis nær fremtid.

Man kan allerede nu forudse, at de forslag, der vil fremkomme til en revision af de gældende standarder, vil indebære risiko for fordyrelser.

Hvis der skulle opnås reelle besparelser, måtte det nok forudsætte en fuldstændig revision af holdningen til spørgsmålet om offentlig bistand til indretning af offentlige sikringsrum.

VII. Sygehuse.

Det er karakteristisk for sygehusområdet, at man fra statens side i almindelighed har afholdt sig fra at fiksere detaljerede krav til kapacitet, bemanning, bygningsmæssig udformning, specialiseringsgrad osv.

Sygehusområdet falder derfor uden for den første fase af standardundersøgelsen, hvor hovedvægten er lagt på indkredsning af områder, hvor der hurtigt kan ske lempelser i de detaljerede, centralt fastsatte normer.

Derimod vil sygehusene spille en betydelig rolle i de videregående overvejelser, idet man her har haft og fortsat har en særdeles udgiftkrævende standardglidning.

Formanden: Uden for dagsordenen giver jeg ordet til økonomiministeren, for at han kan afgive den i dag anmeldte redegørelse.

Økonomiministeren (Nyboe Andersen):

Denne uges møder her i tinget har som hovedemne den skattepolitik, som stat og kommuner skal føre i det kommende år. Som baggrund for folketingets beslutninger herom skal jeg i det følgende redegøre for den økonomiske situation. Udgangspunktet må naturligt blive to aktuelle oversigter, nemlig den årlige rapport fra OECD om Danmarks økonomi, der blev offentliggjort for en uge siden, og den økonomiske oversigt fra regeringens økonomiske sekretariat, der blev tilstillet folketingets medlemmer forleden.

OECD-rapporten indledes med et kort tilbageblik på de senere års udvikling. Man nævner her, at en række betydelige økonomiske og administrative reformer er gennemført såsom indførelsen af moms i 1967 og i den nuværende regerings tid overgangen til kildeskat, kommunalreformen og de tilknyttede ændringer i bydefordelingen mellem stat og kommuner samt reformen af kapitalmarkedet. Det fremhæves, at disse gennemgribende ændringer på områder af væsentlig betydning for den økonomiske politik har gjort styringen af den økonomiske udvikling vanskeligere på kort sigt. Det hedder, at i den periode, hvor disse reformer blev forberedt og iværksat, var muligheden for kortsigtet tilpasning i den økonomiske politik til tider stærkt begrænset.

Men det fremhæves videre, at når reformerne er fuldt indarbejdede, vil det være muligt at angribe de vigtigste økonomiske problemer: den hjemlige prisstigning og det ydre underskud, med større effektivitet, idet den økonomiske politiks instrumenter og metoder er blevet væsentligt forbedret i de senere år.

Som eksempel på de vanskeligheder for den kortsigtede tilpasning af økonomien, som OECD hentyder til, kan jeg nævne de forskydninger i befolkningens opsparing, som fandt sted i sammenhæng med kildeskattens gennemførelse. Oversigten fra det